

Het (wijk)maatschappelijk werk in de preventieteams in 2019

In de gemeente Heerenveen werkt Stichting Maatschappelijk Werk Heerenveen (SMWH) al een aantal jaren intensief samen in de Toegang Jeugd en Volwassenen, met de gemeente en met andere belangrijke partners in het werkveld. Er zijn preventieteams geformeerd, bestaande uit jongerenwerkers, jeugdverpleegkundigen, opbouwwerkers, etc. die wijkgericht werken en zich richten op preventie, (vroeg)signalering, samenlevingsopbouw en het voorkomen van (ernstige) problematiek. Sinds 2016 zijn daar ook maatschappelijk werkers aan toegevoegd. In hun wijk c.q. woonservicezone werken zij samen met hun preventieteam aan de opdracht en prestatieafspraken zoals die gezamenlijk met de gemeente zijn vastgesteld.

De preventieteams zijn een samenwerking en bundeling van krachten van diverse disciplines met elk hun eigen focus. Onderstaand schema geeft goed weer wat de visie is op de rol en de opdracht van de preventieteams in hun woonservicezone.

<p>Wat is daarvoor nodig? <<=====</p> <ul style="list-style-type: none"> – ogen en oren open op vindplaatsen – ogen en oren van anderen gebruiken, – dus gevonden kunnen worden – snel met elkaar schakelen 	<p>WAT te DOEN? =====></p> <p>Voor de vraag uit werken</p>	<p>Maatschappelijke opbrengst</p> <p>zorgelijke situaties bijtijds in beeld</p> <p>onveilige situaties gesignaleerd</p>
<ul style="list-style-type: none"> – inventiviteit om ingang te vinden – weten wat anderen kunnen doen – goede verbinding tot stand brengen met andere hulpverleners 	<p>Toeleden naar hulp/voorzieningen</p>	<p>vroegtijdige inzet voorzieningen en hulp bij beginnende problematiek</p>
<ul style="list-style-type: none"> – kritisch naar elkaar: doen we het juiste? – kritisch op eigen rol – inzicht in sociale structuur, kansen en problemen wijk/dorp/school – kennis van bestaande preventieve voorzieningen/activiteiten – dialoog met gemeente voeren 	<p>Zelf helpen</p> <p>Aankaarten ontbrekend preventief aanbod</p>	<p>burgers dicht bij huis geholpen</p> <p>problematiek wijk/dorp goed in beeld</p>
<ul style="list-style-type: none"> – kennis van effectieve preventieve interventies – competent in het uitvoeren van preventieve interventies – verbinding met juiste partners kunnen leggen 	<p>Zelf realiseren van preventieve interventies</p>	<p>meer mogelijkheden dichtbij huis tot meedoen, sociale verbondenheid etc.</p>

Het maatschappelijk werk richt zich binnen de preventieteams op psychosociale hulpverlening aan individuele cliënten en hun omgeving, aan groepen en op onafhankelijke cliëntondersteuning. Maatschappelijk werkers hebben ook een preventieve taak: het signaleren van (beginnende) problematiek, het geven van informatie en advies aan bewoners, aan belangrijke sleutelfiguren in de wijk en aan professionals zoals huisartsen, leerkrachten op scholen, kinderopvang, etc.

Daarnaast hebben zij een belangrijke schakelfunctie tussen de vrij-toegankelijke zorg en ondersteuning en de specialistische zorg.

Juist door in Heerenveen een extra investering te doen en extra focus te geven aan die preventieve taak (d.m.v. intensieve samenwerking binnen de preventieteams) denken wij inwoners meer in hun eigen kracht te kunnen stimuleren, zodat zij meer de eigen regie kunnen houden. Wij zijn er eerder bij, kennen de wijken, hun inwoners, hun krachten en problematiek en kunnen op die manier vroegtijdig acties inzetten. Door de uitstekende samenwerking met alle partners en de gemeente kan zo ook geld bespaard worden.

Voor 2019 zijn er middels hoofd- en onderaannemerschap goede samenwerkingsafspraken gemaakt over de inzet van hulpverleners en expertise door MEE binnen het team maatschappelijk werk Heerenveen, zodat de kennis voor en over de doelgroep met een beperking goed is geborgd.

Voor 2019 heeft Stichting Maatschappelijk Werk Heerenveen een subsidie gevraagd van €719.640,- voor de inzet van 7,2 FTE maatschappelijk werkers. We hebben de aannahme gedaan dat we hiermee, los van de benodigde tijd voor deelname aan de preventieteams, het zichtbaar zijn en het netwerken ongeveer 7000 uur nodig zouden hebben voor individuele hulpverlening bij ongeveer 355 cliënten. Een globale aannahme in de onderverdeling van deze cliënten in 2019 is de volgende geweest:

Aantallen cliënten	2019	Tijdsbesteding per traject	Totaal
Jeugdhulpverlening	110	24	2640
Volwassenhulpverlening	175	24	4200
groepswork			
Korte contacten	70	1,5	105
Totaal	355		6945

Helaas heeft de gemeente in 2019 niet onze hele aanvraag kunnen honoreren. Daarom kregen we in 2019 een jaarlijkse subsidie ter hoogte van €619.000,- voor de inzet van 5 FTE. In het eerste kwartaal van 2019 kwam daar nog een eenmalige subsidie van €68.752,- bij voor de inzet van 0,89 FTE vanaf 1 april 2019 tot 31 december 2019. De totale gesubsidieerde inzet kwam daarmee voor 2019 op 5,6 FTE op jaarbasis.

Hoe is dit verlopen in 2019?

De opzet en inrichting van de preventieteams is nog steeds een redelijk nieuwe werkwijze en ook in 2019 nog in ontwikkeling.

Samen met de gemeente en de andere partners zijn er in 2017 al doelen omschreven en is er een opdracht uitgewerkt voor de preventieteams. Preventieteams die elk een eigen woonservicezone van de gemeente bedienen en een apart preventieteam dat zich specifiek bezighoudt met alle VO-scholen in Heerenveen.

Hoe er aan deze opdracht gewerkt is en wat de verschillende preventieteams daarin als activiteiten ontwikkeld hebben en welke resultaten zij geboekt hebben is middels de evaluatie 2019 gepresenteerd aan de gemeente. In dit jaarverslag wordt daar daarom niet verder over uitgeweid. De preventieteams zijn allen lerend in hun zelforganisatie.

De (wijk)maatschappelijk werkers vormen met elkaar de vakgroep maatschappelijk werk. Alle maatschappelijk werkers zijn in de basis generalist en werken vanuit die insteek in hun eigen woonservicezone en preventieteam. Zij hebben allen kennis van verschillende doelgroepen, diverse problematiek en hulpverleningsmethoden. Daarnaast zijn zij, door scholing, door ervaring of persoonlijke voorkeuren, specialist op een bepaald gebied. Bijvoorbeeld huiselijk geweld, schuldhulpverlening of rouwverwerking.

Deze specialisatie is wenselijk om in te kunnen zetten in elkaars wijk of bij elkaars cliënten wanneer de situatie daar om vraagt of dat de situatie beter dient. Regelmatig komen zij bij elkaar voor intervisie, casuïstiekbespreking, scholing en werkoverleg. Met elkaar bespreken zij trends en signalen in hun eigen wijken, die misschien wel herkenbaar zijn in andere wijken. Zo kan er ook wijk-overstijgend gesignaleerd en afgestemd worden en bijvoorbeeld ook groepsaanbod ontwikkeld worden.

De maatschappelijk werkers zijn geregistreerd bij de Stichting Kwaliteitskader Jeugd (SKJ). De maatschappelijk werkers onderhouden hun deskundigheid door jaarlijks trainingen te volgen, om de punten te behalen die nodig zijn om hun beroepsregistratie te mogen behouden. Met elkaar en waar nodig met inzet van een coach of werkbegeleider doen zij aan intercollegiale toetsing, door (begeleide) intervisiebijeenkomsten en (methodische) casuïstiekbesprekingen. Zo blijven zij op de hoogte van actuele informatie, werkwijzen en wet- en regelgeving.

Het enthousiasme onder de maatschappelijk werkers is groot voor de nieuwe werkwijze. Doordat de maatschappelijk werkers steeds bekender zijn en worden, voor bijvoorbeeld de scholen in hun gebied, worden ze makkelijker benaderd en ingeseind door bijvoorbeeld juffen en meesters, maar ook ouders. Ze geven advies en informatie, denken mee en kunnen daardoor in een vroeg stadium interventies doen.

Doordat de maatschappelijk werkers samen met hun collega's uit het preventieteam hun gebied goed leren kennen, komen ook thema's naar voren die in de diverse gebieden meer of minder spelen.

Het wijkmaatschappelijk werk heeft ook in 2019 een lichte toename ondervonden van het aantal aanmeldingen. Vanaf 2018 is de visie op het inhoudelijke werk van het wijkmaatschappelijk werk verschoven van het bieden van "lichte hulp en ondersteuning" naar vrij-toegankelijke psychosociale hulpverlening (wijkmaatschappelijk werk), voor zowel volwassenen als jeugd. Dit betreft alle hulpverlening, zowel enkelvoudig als complex, waarin geen onveiligheid rondom kinderen speelt en waarvoor geen specialistische (jeugd)hulp nodig is. Wij vinden dit een goede ontwikkeling, want deze hulpverlening is voor de burgers van Heerenveen laagdrempelig en heeft een preventief karakter t.a.v. de toegang tot de specialistische hulp.

Omdat we helaas niet helemaal konden beschikken over de door ons gewenste formatieve inzet is het voor het maatschappelijk werk lastig geweest om te prioriteren en haar opdracht en inzet in het preventiewerk uit te voeren zoals we dat voor ogen hadden (zichtbaar, "handen vrij", "voor de vraag uit werken"). Hierover zijn wel gesprekken gevoerd met de gemeente, die er gelukkig toe geleid hebben dat we vanaf april 2019 een zeer welkome tijdelijke uitbreiding van de beschikbare uren van het wijkmaatschappelijk werk hebben gekregen tot eind 2019.

In 2018 hadden we een aantal ambities gesteld voor 2019. Zo wilden we de werkverdeling nog veel meer op zone inrichten. In 2019 zijn er dan ook uitgangspunten gesteld voor de werkverdeling, in volgorde van belangrijkheid. Daarbij is het eerste uitgangspunt dat casussen worden toebedeeld aan de maatschappelijk werker van de betreffende zone. Pas als daar te veel werkvoorraad is, of als de situatie spoedeisend is of de casus vanwege de inhoudelijke problematiek beter af is bij de specialisatie van een van de andere werkers, wordt de aanmelding verdeeld buiten de eigen woonservicezone. Hiermee hebben de maatschappelijk werkers in hun eigen zone beter zicht gekregen op de spelende problematiek, waardoor ze in hun preventieteam nog beter kunnen bijdragen aan het beeld en de inzet in het eigen gebied. Vanzelfsprekend zijn ze hiermee onder de inwoners van hun zone ook zichtbaarder en bekender geworden.

Een andere ambitie die we hadden was meer prioriteit kunnen geven aan het daadwerkelijke preventieve werken, naast de individuele hulpverleningstrajecten. Dankzij een extra eenmalige subsidie van de gemeente voor 2019 is het gelukt om meer tijd en aandacht te besteden aan belangrijke activiteiten hierbij.

Zo heeft bijvoorbeeld de maatschappelijk werker in zone 4 een initiatief kunnen ontwikkelen rondom volkstuinjes, is er een poging gedaan aan te sluiten bij en vervolggroepen te organiseren bij informatiebijeenkomsten voor mantelzorgers en zijn er in het VO twee groepen gestart, de cursus "Zeker van jezelf" en "gedeeld verdriet".

Toch bleven we nog steeds ervaren dat er een spanningsveld was tussen 'reactief' of 'pro-actief' acteren door het vele werk.

De gemeente is zich hiervan bewust en stelt zich zeer steunend op. Nu in 2020 is de eenmalige extra subsidie van 2019 structureel geworden en hebben we daarnaast in 2020 nogmaals een eenmalige extra subsidie ontvangen.

Caseload

Naast de samenwerking in en het werken aan de opdracht van de preventieteams zijn de individuele caseloads van de werkers met het voortschrijden van de tijd en ontwikkelingen specifiek verdeeld over de (wijk)maatschappelijk werkers. De caseload van de maatschappelijk werkers leidde in 2019 tot een behoorlijk werkdruk, maar een voortdurend redelijk goed hanteerbare werkvoorraad. Hierdoor zijn er alleen incidenteel korte wachtlijsten geweest in 2019. Wel heeft dit, mede ook veroorzaakt door personeelsuitval en personeelwisseling door ziekte, net als in 2018 ertoe geleid dat er vaak keuzes gemaakt moesten worden waar de werkers hun beschikbare tijd aan besteedden. Hierin is er iets vaker gekozen de individuele, al aangemelde, cliënt te helpen dan om tijd te besteden aan bijvoorbeeld preventief aanwezig zijn op buurtactiviteiten en dergelijke. Dit blijft voorlopig nog een ontwikkelpunt voor de wijkmaatschappelijk werkers. Er is veel overleg en samenwerking geweest met het team Jeugd & Gezin, om casussen te bespreken, af te stemmen of om op te schalen of af te schalen. Ook met andere samenwerkingspartners en professionals zoals de meitinkers van de gemeente en de scholen worden de banden steeds steviger.

Een aantal cijfers over 2019

	2019	nog actief uit 2018 en eerder
TOTALEN		
Jeugd	160	60
Volwassenen	282	81
Korte contacten	70	
Totaal	442	124
Waarvan		
Groep	18	
Nog actief uit 2018 e	124	

Hiervan zijn 193 cliënten via een verwijzing door anderen bij ons terecht gekomen. Dit waren voor de volwassenen vooral de meitinkers (43), de huisartsen (11), TJG (20), DHHG (13) en veel andere zorgorganisaties of gemeentelijke afdelingen.

Voor de jeugdhulpverlening waren dit vooral de GGD/JGZ (21) en het onderwijs en aanverwante organisaties (40).

De maatschappelijk werkers hebben dus in 2019 naast de kortere contacten 442 langer lopende hulpverleningstrajecten (5 – 10 gesprekken) uitgevoerd, of zijn ze nog mee bezig. In 2018 waren dit er 400, wat een toename van ongeveer 10% betekent t.o.v. 2018.

In 2019 is ook binnen de registratie van de hulpverleningstrajecten gescoord op *soorten problematiek*. Hieronder een aantal overzichten.

Let wel op: Binnen één hulpverleningstraject kunnen soms meerdere soorten problematiek gescoord worden. De aantallen in deze tabellen zijn dus niet vergelijkbaar met het totaal aantal cliënten.

Er zijn veel problematieken gescoord. In de tabellen worden echter alleen aantallen vermeld bij de hoogst scorende problematieken.

Problematiek		
Jeugdhulpverlening	2019	2018
Psychische problemen	63	50
Relatie ouder/kind of anderen	51	29
Echtscheiding	32	17
Maar ook: Verwerking, identiteit, gezondheid, verslaving, maatschappelijke organisaties, huisvesting, schulden/besteding, arbeid, huiselijk geweld, eenzaamheid, slachtoffer misdrijf, cultuurverschillen.		
Volwassenhulpverlening	2019	2018
Psychische problemen	48	43
Echtscheiding	34	35
Relatie partner, ouder/kind of anderen	62	35
Huiselijk geweld	24	
Maar ook: Verwerking, identiteit, gezondheid, verslaving, maatschappelijke organisaties, huisvesting, schulden/besteding, arbeid, huiselijk geweld, eenzaamheid, slachtoffer misdrijf, cultuurverschillen.		

De problematiek die bij de jeugd en vooral op school wordt geregistreerd gaat verreweg het meeste over psychische problemen, echtscheiding van ouders, relaties van het kind met de ouders of met anderen en vorming/opleiding. De andere categorieën worden relatief weinig gescoord, wat passend is bij de leeftijdsfase en thema's die hieraan gebonden zijn.

Bij de volwassenen zijn psychische problemen, echtscheiding, huiselijk geweld en relaties ook de grootste thema's waar het gescoorde problematiek betreft, maar hier wordt ook veel gescoord op huisvesting, besteding, gezondheid en maatschappelijke organisaties (al deze categorieën >20). Speciale aandacht verdient het aantal casussen waarin huiselijk geweld als een van de problemen wordt gescoord (25).

Per zone	1	2	3	4	5	6	7
2019 per WSZ							
JHV	10	6	10	9	15	2	98
VHV	41	14	29	50	66	12	0
groep	4	4	1	0	6	1	12
kort	4	5	19	10	22	2	0
Totaal	59	29	59	69	109	17	110
TOP:	psychische problemen maatschappelijke organisaties relaties, echtscheiding huiselijk geweld	psychische problemen relaties	psychische problemen relaties, echtscheiding besteding	echtscheiding en relaties psychische problemen besteding en huisvesting huiselijk geweld gezondheid	psychische problemen echtscheiding en relaties huiselijk geweld besteding en huisvesting	echtscheiding en relaties psychische problemen	echtscheiding en relaties psychische problemen vorming/opleiding

Bovenstaande tabel is ook terug te vinden in het jaarverslag van 2018. Waar in 2018 de jongeren van de VO-scholen nog op hun eigen woonservicezone gescoord werden, doen we dat in 2019 als aparte zone. Door deze verschuiving treedt er wel een kleine afwijking op in de overzichten.

Wat opvalt is dat er alle woonservicezones een groei van het aantal meldingen is te zien. WSZ 5 heeft verreweg het grootste aantal meldingen, in WSZ 2 en 6 vinden we relatief weinig meldingen nog. In 2019 heeft WSZ 2 een "eigen" wijkmaatschappelijk werker gekregen. Vooral in deze WSZ zijn de meldingen gestegen, aannemelijk is dat dit door een betere zichtbaarheid en bekendheid wordt veroorzaakt.

Verder zien we dat huiselijk geweld met name in WSZ 1, 4 en 5 bij de top thema's hoort. Besteding en huisvesting wordt daarnaast in WSZ 4 en 5 meer gescoord dan in andere zone.

Onderwijs als verwijzer:

In 2019 hebben de maatschappelijk werkers, vaak samen met de jeugdverpleegkundige uit hun preventieteam, geprobeerd verbindingen te maken met de scholen in hun wijk.

Bij de ene school lukt dit beter dan bij de andere. We zien wel een toename van het onderwijs als verwijzer naar het maatschappelijk werk.

WSZ 7 is vanzelfsprekend “CJG in school”. Een project dat in 2018 is afgerond en tot reguliere werkwijze gemaakt. In 2019 heeft dit preventieteam de naam JIDS (jongerenwerkers in de school) gekregen.

Ambities voor 2020

In 2019 zijn de maatschappelijk werkers volop in ontwikkeling geweest, een ontwikkeling die vanzelfsprekend door zal zetten in 2020. Het wordt langzaam duidelijker welke zone of wijk, wat nodig heeft aan investering. Ook krijgen we langzaam beter zicht op welke problematiek er in welke zone speelt als het om de behoefte aan psychosociale hulpverlening gaat, zodat we ook aan de hand van die thema's nog meer preventief kunnen werken middels bijvoorbeeld het aanbieden van groepswork. In 2020 zullen we ook kijken of de beschikbare uren en deskundigheid per zone aanpassing behoeft.

Zoals aan de cijfers te zien is hebben we in 2019 ongeveer 10% meer cliënten in hulpverlening gehad dan in 2018. Dat is op zich mooi, want dat betekent dat we beter en eerder gevonden worden. We gaan ervan uit dat dit een preventieve werking heeft als het gaat om het voorkomen van erger.

Gelukkig hebben we in april 2019 uitbreiding van de beschikbare formatie gehad middels incidentele financiële middelen van de gemeente. Hierdoor konden we vanaf dat moment in elk geval elke zone voorzien van uren maatschappelijk werk. Voor 2020 is deze eenmalige subsidie ook structureel geworden en hebben we weer een tijdelijke extra subsidie gekregen. Hiermee komen we steeds dichterbij de gewenste situatie. We hopen erg dat ook deze uitbreiding structureel kan worden.

Verdere ambities zijn te lezen in het activiteitenplan van 2020.

Personele inzet en verantwoording:

Voor 2019 hebben we voor de basisinzet (wijk)maatschappelijk werk subsidie van u ontvangen voor de inzet van 5,0 FTE maatschappelijk werkers uit SMWH in de periode 1 januari 2019 t/m 31 december 2019. Dit is inclusief de inzet van hulpverleners van MEE. Hiervoor hebben we een overeenkomst gesloten met MEE Friesland als onderaannemer.

Daarnaast hebben we vanaf 1 april 2019 tot 31 december 2019 een eenmalige extra subsidie ontvangen voor de inzet van 0,89 FTE vanaf 1 april 2019. Omgerekend op jaarbasis komt dit uit op 0,6 FTE extra.

Het totale subsidiebedrag voor SMWH (jaarlijks en eenmalig) was in 2019 €687.752,- voor de inzet van 5,6 fte.

De formatie en inzet van medewerkers door SMWH is in 2019 redelijk stabiel gebleven. Een maatschappelijk werker heeft een andere baan gevonden. Dit, en de extra beschikbare formatie hebben we kunnen oplossen en realiseren door het aannemen van een tweetal nieuwe maatschappelijk werkers. Hierdoor is de continuïteit gewaarborgd geweest.

In bijlage 1 vindt u een overzicht van de ingezette uren en totale formatie door SMWH.

We vragen u dan ook om de subsidie voor 2019 vast te stellen op €687.752,00. Dit betreft het totaal van de jaarlijkse en de eenmalige subsidie samen.

